

Finansklagenemnda Person

Uttalelse FinKN-2017-018

1.2.2017

Frende Livsforsikring AS

Livsforsikring/uføredekninger/pensjon

Uriktige/mangelfulle opplysninger ved tegning? – grovt uaktsomt? fal. §§ 12-4, 13-1 a 13-2 og 13-3.

Spørsmål om forsikrede grovt uaktsomt ga uriktige helseopplysninger ved tegning av uførekapital. Det var begrenset med helsenotater om kropps- og leddsmerter før tegning. I senere helse- og trygdejournaler etter tegning fremgikk at hun hadde hatt kropps- og leddsmerter før tegning. Etter en konkret vurdering fant nemnda at forsikrede objektivt sett hadde gitt uriktige helseopplysninger ved tegningen. Mht. til spørsmålet om det forelå grov uaktsomhet, kom nemnda under tvil til at selskapet hadde oppfylt sin bevisbyrde. Mht. spørsmål om avkortning, bemerket nemndas flertall at forsikredes grove uaktsomhet var i det nedre sjiktet av slik uaktsomhet og konkluderte med at avkortningen kunne settes til 70 %.

Saksfremstilling

Saken for nemnda gjelder om selskapet har sannsynliggjort at forsikrede ga uriktige eller ufullstendige helseopplysninger ved tegningen av en uføredekning i august 2013, jf. fal. § 13-2 annet ledd. Saken reiser også spørsmål om selskapet kan si opp øvrige forsikringer i selskapet, jf. § 13-3, jf. § 12-4 første ledd.

Forsikrede (f. 1990) tegnet livsforsikring og uførerente/pensjonsforsikring i selskapet i august 2013. I den forbindelse fylte hun 6.8.13 ut helseerklæring. På følgende spørsmål svarte hun nei:

Har du nå eller i løpet av de siste 10 år hatt: Nyresykdom, fordøyelsessykdom, hepatitt eller annen leversykdom?

Har du nå eller i løpet av de siste 10 år hatt: Hjerte-karsykdom, hjernesykdom, kreft, diabetes, sykdom i sentralnervesystemet som for eksempel MS eller epilepsi, revmatisk sykdom, HIV eller annen sykdom av alvorlig karakter?

Har du nå eller i løpet av de siste 10 år hatt: Plager i rygg, nakke, skulder, arm, bekken, hofte, kne, ankel eller fot?

Har du nå eller i løpet av de siste 10 år hatt: Angst, depresjon, spiseforstyrrelser eller andre psykiske lidelser?

Har du nå eller i løpet av de siste 10 år hatt: Astma eller annen lungesykdom, eksem, psoriasis eller andre hudlidelser, allergi, hodepine, migrene, nedsatt syn, nedsatt hørsel. Øye- eller øresykdom?

Har du nå eller i løpet av de siste 10 år hatt: Behov for reseptbelagt medisin?

Har du avtale om besøk hos lege eller innleggelse på sykehus, eller er du det siste året blitt henvist av lege for videre undersøkelse/prøver/behandling, for andre årsaker enn tidligere nevnt?

Har du i løpet av de siste 10 år hatt andre sykdommer, skader eller plager, eller vært til oppfølging, kontroll eller behandling for sykdommer som ikke er nevnt tidligere?

Har du hatt ytterligere sykemeldingsperioder på mer enn 2 uker i løpet av de siste 5 år?

Har du i løpet av de siste 10 år søkt om eller mottatt noen form for trygdeytelser?

Har du opplysninger om andre særlige forhold som du må forstå er av vesentlig betydning for selskapets vurdering av risikoen ved å forsikre deg?

Et spørsmål om forsikrede i løpet av de siste 5 årene hadde vært sykemeldt 3 uker eller mer sammenhengende, ble besvart med ja. Og på et oppfølgingsspørsmål om årsaken til sykemeldingen opplyste forsikrede at hun hadde vært "gravid i år 2011 og år 2012 dermed var jeg delvis sykmeldt og har hatt svangerskapspenger pga. fare for barnets helse". Sykemeldingen ble opplyst å ha startet august 2012.

Helseopplysninger fra før tegningen

Den 21. og 28.8.09 er notert at forsikrede hadde smerter i venstre hånd, at hun brukte smertestillende, og at hun arbeider med tunge mennesker. Den 18.12.09 er under Diagnose notert "L11 Håndledd symptomer/Plager".

Av infotrygd og legejournal fremgår at forsikrede var 100 % sykmeldt i forbindelse med ryggplager, 23.5. til 10.8.11, og at hun da gikk ut i svangerskapspermisjon. Forsikrede fikk en 20 % sykmelding under graviditet 23.8.12. Den 1.3.13 heter det at forsikrede har nye symptomer på urinveisinfeksjon og har brukt flere typer antibiotika med begrenset effekt. Legen noterer at det er behov for henvisning til spesialist.

Helseopplysninger etter tegningen

I februar og mars 2014 har fastlegen notert at forsikrede har hatt "vondt i kroppen daglig i flere år", blant annet nevnes knær, albuer, håndledd, ankel rygg, hofte, skuldre. Legen ønsket å henvise forsikrede for utredning med tanke på utmattelsessyndrom og fibromyalgi.

I legeerklæring ved arbeidsuførhet, mottatt av Nav 16.6.15, heter det under Sykehistorie med symptomer og behandling:

Pas har symptomer med smerter i muskler fra 15 års alder. Nedsatt energi siden marts 2014, og pas. kontakt til lege pga symptomer. ... Har været ved revmatolog i B... som mener det kan være tale om hypermobilitetssykdom. ...

Under status presens osv. opplyser fastlegen:

Har været til revmatolog i slut av april i N... . Blev her diagnostisert fibromyalgi. ... Stadig besværet med hodepine, svimmelhet, kvalme og hukommelses problemer.

Forsikrede mottok foreldrepenger i tidsrommene 11.8.11 – 8.6.12 og svangerskapspenger 10.9. – 31.12.12 og deretter foreldrepenger fra 17.12.13 til 1.1.14. Hun har vært sykmeldt 50 % eller mer fra 10.6.14, og 100 % fra 10.11.14. Den 27.8.15 ble hun innvilget arbeidsavklaringspenger, og fikk avslag på krav om å bli godkjent som ung arbeidsufør.

Melding om arbeidsuførhet til selskapet er datert 13.9.15. Årsaken til arbeidsuførhet er angitt å være hypermobilitetsyndrom, uspesifisert revmatisme, lettgradig skoliose samt uspesifiserte smerter/fibromyalgi. Det fremgår videre at hun hadde vært hos revmatolog da hun var 15 år gammel pga.

smerter i noen ledd, men han sa det var psyken som gjorde at jeg fikk vondt. Ellers husker jeg ikke når det har vært pauser; ikke har vært vondt. Men da jeg i aug 2013 skrev under på forsikringspapirene i Frende hadde jeg ikke vondt. For de ville jeg ikke hatt samvittighet til. Fikk avslag i 2010 fordi jeg hadde vondt i magen da. Så lyver ikke når jeg skriver under.

Kravet ble avslått 30.6.16.

Forsikrede har i hovedsak anført at hun var frisk da hun fylte ut helseerklæringen, og har krav på uføredekning under forsikringen. Hun har problemer med å huske gamle smerter, og hennes tidligere lidelser har ingen sammenheng med de diagnosene hun senere har fått. Hun oppsøkte revmatolog i 2008 på grunn av plager etter psykiske påkjenninger som følge av mobbing samt trakassering av en tidligere kjæreste, men disse psykiske problemene var borte i 2013. Hun mener også at utenlandske leger og helsepersonell med svake norskkunnskaper har misforstått det hun har sagt om sin forhistorie.

Selskapet har i hovedsak anført at forsikrede grovt uaktsomt har besvart en rekke av spørsmålene i helseerklæringen uriktig og/eller ufullstendig. Selskapet kan da avkorte erstatningen med 100 % og si opp forsikredes øvrige forsikringer. Hadde forsikrede gitt korrekte opplysninger ville søknaden om forsikring blitt avslått. Det er påfallende at forsikrede i en helseerklæring avgitt i forbindelse med søknad i oktober 2014 om uføreforsikring i et annet selskap, har opplyst at hun har hatt "smerte i ryggen-stiv- leddvondt" fra 2005 kanskje "usikker på årstall pga. dårlig hukommelse", "stiv i nakken /skuldre vondt i alt av ledd" fra 2005 "kanskje usikker siden dårlig hukommelse".

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Med hjemmel i fal. § 13-2 annet ledd kan selskapets ansvar settes ned helt eller delvis dersom den forsikrede har forsømt sin opplysningsplikt, "og det ikke bare er lite å legge vedkommende til last". Ved avgjørelsen etter bestemmelsen skal "det tas hensyn til hvilken betydning feilen har hatt for selskapets vurdering av risikoen, og til skyldgraden, skadeforløpet og forholdene ellers", jf. tredje ledd. Det er selskapet som må sannsynliggjøre at det foreligger grov uaktsomhet.

Forsikringen for risiko uførerente/pensjon trådte i kraft 30.7.13. Forsikredes melding til selskapet om arbeidsuførhet er datert 13.9.15. Hensett til at saken gjelder ytelser under en uføredekning og til at selskapet har anført at forsikrede grovt uaktsomt har forsømt sin opplysningsplikt, kommer ikke toårs regelen i fal. § 13-4 annet ledd anvendelse. Nemnda peker videre på at etter forsikringsbeviset er symptomperioden tre måneder.

Forsikredes svar på flere av spørsmålene i helseerklæringen, som hun fylte ut i august 2013, er uriktige/ufullstendige. Dette gjelder blant annet problemer knyttet til nakke/skuldre og ledd samt rygg. Den fremlagte utskriften av fastlegejournalen begynner 10.11.05, men her er det få opplysninger om problemer med ledd før notatene om problemer med håndleddene i august 2009. Infotrygd viser heller ikke at forsikrede har mottatt sykepenger før i juni 2011. På den annen side fremgår det klart av dokumentene at forsikrede var periodevis sykemeldt under begge svangerskapene mens hun bare opplyste om sykemelding i forbindelse med annet svangerskap.

Selskapet har videre anført at forsikrede under spørsmålet om nyresykdommer osv. burde ha opplyst om de plagene hun hadde hatt fra september 2012 til mars 2013 med urinveisinfeksjoner og om at hun i mars 2013 var blitt henvist til spesialist pga. dette. Nemnda er enig i at henvisningen og medikamentforskrivningene burde ha vært nevnt i svaret på spørsmålene om reseptbelagt medisin og henvisning. På den annen side er det kanskje ikke innlysende for enhver at opplysninger om urinveisinfeksjoner hører hjemme under spørsmålet om nyresykdom, fordøysessykdom, hepatitt eller annen leversykdom.

Opplysningene om at forsikrede hadde plager i rygg, nakke og ledd mv. også før utfyllingen av helseerklæringen skriver seg i hovedsak fra tiden etter at helseerklæringen ble utfylt i august 2013. Men nemnda peker på at det i tidsrommet august 2009 – desember 2010 er notert håndleddplager ved fire anledninger i fastlegejournalen, mens det i mai og juni 2011 ble notert rygg smerter.

Som redegjort foran opplyste forsikrede i helseerklæringen i forbindelse med søknad om forsikring i et annet selskap oktober 2014, at hun hadde hatt leddsmerter fra 2005 og smerter i nakke/skulder fra omtrent samme tidspunkt. Tilsvarende fremgår det av en epikrise fra 30.6.14 at hun har hatt

(s)merter i hele kroppen i mange år. Varierende intensitet ... Smertene provoseres av kulde, fysisk aktivitet, på jobben. Smertene vandrer på hele kroppen, har strålende, verkende karakter. Uttalt muskelsvakhet i begge hender. Nummenhet i høyre tommel. Stivhet i hele kroppen, Opplever morgenstivhet en gang pr uke i hele kroppen.

Og av en fysioterapikartlegging fra desember 2014, fremgår at smertene i alle ledd "spesielt i håndledd, det startet for ca. 9 år siden" og at mor til forsikrede mener at smertene startet da hun var omlag 15 år gammel. Det samme fremgår også av en legeerklæring til Nav ved arbeidsuførhet.

Etter nemndas syn, har forsikrede objektivt sett ikke oppfylt sin opplysningsplikt i forbindelse med at hun søkte uføredekning i selskapet, om helseopplysninger av betydning for selskapets vurdering av risiko.

Høyesterett har i Rt. 1989 side 1318 lagt til grunn at for at en handling eller unnlatelse skal anses som grovt uaktsom, må det foreligge et markert avvik fra vanlig forsvarlig handlemåte, dvs. en handlemåte som er sterkt klanderverdig. Vedkommende må således være vesentlig mer å klandre enn i tilfeller hvor det er tale om alminnelig uaktsomhet. Nemnda har tidligere lagt til grunn at kravene til bevis for grov uaktsomhet er skjerpet sammenlignet med kravene til bevis for alminnelig uaktsomhet, og at det må foreligge en klar overvekt av sannsynlighet.

Nemnda er ikke uenig med selskapet i at det materialet om forsikredes helsetilstand som nå foreligger, kan virke påfallende. Forsikrede har vist til at hun har problemer med å huske gamle smerter, og at disse ikke har sammenheng med den/de diagnose/r hun nå har fått. Men som pekt på foran, er det lite i den fremlagte fastlegejournalen som viser annet enn plager i et håndledd i en periode og ryggplager under et svangerskap. Gitt forsikredes opplysninger i etterhånd om omfattende leddproblemer fra om lag 2005, mener nemnda det likevel må rubiseres som uaktsomt ikke å opplyse om disse problemene i besvarelsen av helseerklæringen. Nemnda har på den annen side vært i tvil om denne unnlatelsen kan ses som grov. Men nemnda er under tvil kommet til at selskapet har sannsynliggjort med tilstrekkelig klarhet at det foreligger et markert nok avvik fra vanlig forsvarlig handlemåte og at selskapet således kan lempe sitt ansvar.

Selskapet har gått inn for at ansvaret skal falle helt bort, ikke bare settes ned. Selskapet har foretatt en vurdering etter fal. § 13-2 tredje ledd og uttalt at det ikke er kjent med andre forhold enn forsikredes grove forsømmelser som ville medføre en annen vurdering av avkortningens størrelse. Nemnda peker på at feilens betydning for selskapets vurdering av risikoen bare er ett av flere momenter av betydning for avgjørelsen av avkortningens størrelse. Andre momenter er "skyldgrad, skadeforløpet og forholdene ellers".

Nemnda har i vurderingen av avkortningens omfang delt seg i et flertall og et mindretall.

Flertallet, leder, Smedsrud, Opheim, Bjønnes og Kiil mener at selv om forsikrede i dette tilfellet har utvist grov uaktsomhet, ligger en i nedre skikt av slik uaktsomhet, og at mye tilsier derfor at avkortningen bør kunne begrenses til f.eks. 70 %.

Mindretallet Farestvedt og Felland mener etter en vurdering av momentene i fal. § 13-2 tredje ledd at ansvaret bør falle bort i sin helhet.

Uttalelse gis i samsvar med flertallets syn.

Uttalelsen er avgitt under dissens.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Forsikrede gis delvis medhold og avkortningen settes til 70%.

Ved behandlingen deltok Karin M. Bruzelius (leder), Ingrid Smedsrud (nestleder), Hege Opheim, Mildrid Felland, Gro Farestvedt, Paal Bjønness og Ingebjørg Kiil.